

ERICASTIFTELSEN

PSYKOTERAPI • UTBILDNING • FORSKNING

Utbildningsplan för kursen

Mentaliseringsbaserade interventioner för föräldrar och närstående, 7,5 hp

Nivå: avancerad

Bakgrund

Mentalisering har beskrivits som förmågan att kunna reflektera över eget och andras känslö- och tankeliv. Forskning har visat att föräldrars möjlighet till att ta barnets perspektiv och reflektera över relationen till barnet är av avgörande betydelse för barnets generella utveckling och utgör grunden för en trygg anknytning hos barnet. En god mentaliseringsförmåga hos föräldern är också en förutsättning för att kunna ta till sig rådgivning och psykoedukation på ett konstruktivt sätt, till exempel när det gäller att tillämpa nya strategier i familjen och i relation till barnet.

Interventioner och förhållningssätt som ökar graden av reflektion hos vårdnadshavare och närstående är därför grundläggande inom många områden där stöd till föräldrar och närstående ges, t ex barn- och ungdomspsykiatri, habilitering, socialtjänst, skola, hem för vård och boende, familjerådgivning samt inom olika frivilligorganisationer.

Forskning och evidens

Mentaliseringsbaserade (MBT)-behandlingsmodeller bygger på en integrering av psykodynamiska principer, anknytningsteori och empiriska studier av mentalisering. MBT-modeller utvecklades först för behandling av vuxna patienter med borderlinetillstånd (Bateman & Fonagy, 2004) och har visat på goda behandlingsresultat vid vetenskapliga studier (Bateman & Fonagy, 2009). MBT har sedan utvecklats för att passa även andra patientgrupper och åldrar. MBT-A (Mentalization-Based Treatment for Adolescents) har visat goda resultat vid behandling av ungdomar med självskadebeteende (Rossouw & Fonagy, 2012). Utvecklingspsykologisk forskning har gett stöd för hur viktig föräldrars förmåga att mentalisera i relation till sitt barn är för barnets utveckling vad gäller anknytning och förmåga till affektreglering (Grienenberger, et al, 2005, Slade, Grienenberger, et al, 2005, Sharp & Fonagy, 2008, Ensink et al, 2016, Rostad & Whitaker, 2016). Flera MBT-modeller har därför utvecklats i syfte att stärka föräldrars

mentaliseringsförmåga i förhållande till sina barn, Parental Reflective Functioning, vilka har visat på goda resultat (Slade, Sadler, et al, 2005).

Utformning och innehåll

Kursen inleds med ett kortare moment som ger en överblick över olika former av stöd som riktas till föräldrar i skilda sammanhang.

Därefter följer teoriundervisning och litteraturstudier. Särskild vikt läggs vid sambandet mellan anknytning, trauma och mentalisering. Metoder och tekniker som syftar till att öka reflektionsförmågan hos föräldern studeras och diskuteras ingående.

Under den avslutande delen av kursen får den studerande möjligheten att diskutera sitt eget behandlingsarbete i mindre seminariegrupper om fem studerande och en lärare. En kursdag ägnas åt seminarier med rollspel och video där tekniker och processer studeras i mindre grupper. Kursen avslutas med att examinationsarbetet diskuteras i smågrupp.

Pedagogiken bygger på deltagarnas aktiva medverkan under föreläsningar och seminarier. Grupparbeten och diskussioner i mindre grupper är förekommande inslag. Litteraturen omfattar ca 800 sidor.

Undervisningen är förlagd till 8 heldagar (ca 48 lektionstimmar) höstterminen 2018 i Ericastiftelsens lokaler i Stockholm. För att i möjligaste mån underlätta för resande från hela landet startar kursdagen kl 10.00 och avslutas kl 16.30.

Lärandemål

Den studerande förväntas tillägna sig kunskaper om

- etiska och juridiska aspekter i samband med stöd till föräldrar och närstående i olika kontext
- forskningsstöd för olika former av stöd till föräldrar och närstående
- grundläggande teoretiska och metodologiska antaganden inom området mentalisering och föräldrastöd
- hur mentalisering och föräldrastöd kan integreras i olika behandlingsmässiga sammanhang
- betydelsen av eget förhållningssätt och bemötande i arbetet med föräldrar och närstående

För psykologer antagna vid Sveriges Psykologförbunds specialistutbildning och som önskar tillgodoräkna sig kursen tillkommer följande lärandemål:

- fördjupade kunskaper om forskningsbaserade metoder vid bedömning av föräldrars reflektionsförmåga (parental reflective function, PRF)

Kurskrav och examination

Kurskrav

- närvaro och aktivt deltagande under seminarier och examinationstillfällen

Examinationsuppgift

- Under kursens gång lokaliserar den studerande ett kliniskt/teoretiskt fenomen eller problemområde. Den skriftliga examinationsuppgiften ska innehålla problemformulering, frågeställning, litteraturgenomgång och en diskussionsdel. Uppgiften diskuteras med kurskamrater vid ett seminarium. Arbetet ska omfatta 4-5 A4-sidor samt litteraturlista.

Psykologer antagna vid Sveriges Psykologförbunds specialistutbildning och som önskar tillgodoräkna sig kursen, examineras i tillägg till ovan med en skriftlig examinationsuppgift omfattande 6-8 sidor. Ett särskilt examinationstillfälle lett av psykolog med specialistkompetens anordnas.

Vem passar kursen för?

Kursen är en arbetsgivarfinansierad uppdragsutbildning som riktar sig till professionella som arbetar med föräldrastöd inom barn- och ungdomspsykiatri, habilitering, skola, socialtjänst, hem för vård och boende, familjerådgivning samt inom olika frivilligorganisationer och liknande verksamheter.

Förkunskaper i form av minst 160 hp och goda kunskaper i engelska är önskvärda.

Anmälan sker på Ericastiftelsens hemsida. Kursavgift: 14 500 kr plus moms.

Examinator: Anna Norlén, rektor Ericastiftelsen.

Kursledare: Jan-Olov Karlsson, leg psykolog, leg psykoterapeut, specialist i klinisk psykologi.

Ansökan om ackreditering som kurs inom Psykologförbundets specialist utbildning är inlämnad.

Referenser

- Bateman, A.W., & Fonagy, P. (2004). Mentalization based treatment of BPD. *Journal of Personality Disorders, 18*, 36-51.

- Bateman, A.W., & Fonagy, P. (2009). Randomized controlled trial of outpatient mentalization-based treatment versus structured clinical management for borderline personality disorder. *The American Journal of Psychiatry*, 166, 1355-1364.
- Ensink, K., Normandin, L., Plamondon, A., Berthelot, N., & Fonagy, P. (2016). Intergenerational pathways from reflective functioning to infant attachment through parenting. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 48(1), 9-18.
- Grienenberger, J., Kelly, K & Slade, A. (2005). Maternal reflective functioning, mother-infant affective communication, and infant attachment: Exploring the link between mental states and observed caregiving behavior in the intergenerational transmission of attachment. *Attachment & Human Development*, 7(3), 299-311.
- Rossouw, T.I., & Fonagy, P. (2012). Mentalization-based treatment for self-harm in adolescents: A randomized controlled trial. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 51, 1304-1313
- Rostad, W.L., & Whitaker, D.J. (2016). The association between reflective functioning and parent-child relationship quality. *Journal of Child and Family studies*, 25(2), 2164-2177.
- Sharp, C., & Fonagy, P. (2008). The parent's capacity to treat the child as a psychological agent: constructs, measures and implications for developmental psychopathology. *Social Development*, 17(3), 737-754.

Kurslitteratur, preliminär

Camoirano, A. (2017). Mentalizing makes parenting work: A review about parental reflective functioning and clinical interventions to improve it. *Frontiers in Psychology*, 8, 14.

Fonagy, P. & Target, M. (1997). Attachment and reflective function: Their role in self-organization. *Development and Psychopathology*, 9, 679-700.

Midgley, N. & Vrouva, I (2012). *Minding the child*.

Newman, L. & Stevenson, C. (2005). Parenting and borderline personality disorder: Ghosts in the nursery. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 10, 385-394.

Sadler, L.S., Slade, A., Close, N., Webb, D.L., Simpson, T., Fennie, K. & Mayes, L.C. (2013). Minding the baby: Enhancing Reflectiveness to improve early Health and relationship outcomes in an interdisciplinary home-visiting program. *Infant Mental Health Journal*, 34, 391-405.

Shai, D. & Belsky, J. (2017). Parental embodied mentalizing: How the nonverbal dance between parents and infants predicts children's socio-emotional functioning. *Attachment & Human Development*, 19, 191-219.

Slade, A., Sadler, L.S., De Dios-Kenn, C., Webb, D., Currier-Ezepchick, J. & Mayes, L. (2005). Minding the baby: A reflective parenting program. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 60, 74-100.

Slade, A. (2005). Parental reflective functioning: An introduction. *Attachment & Human Development*, 7, 296-281.

Slade, A., Grienenberger, J., Bembach, E., Levy, D., & Locker, A. (2005). Maternal reflective functioning, attachment, and the transmission gap: A preliminary study. *Attachment & Human Development*, 7, 383-398.

Neander, K. & Risholm Mothander, P. (2015). Trygghetscirkeln för ett reflekterande föräldraskap: COS-P i Sverige - kunskapsspridning och prövning av ett psykoeducativt föräldraprogram.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/livsvillkor-levnadsvanor/barn-unga/stod-barn-familjer-missbruk/slutrapporter-2015/slutrapport-2015-trygghetscirkeln-for-ett-reflekterande-foraldraskap-2.pdf>

Hobson, P., Patrick, M., Crandell, L., García-Pérez, R. and Lee, A. (2005): Personal relatedness and attachment in infants of mothers with borderline personality disorder. *Development and Psychopathology*, 17, 329-347.